

2022-06-22

Sektionen för hälso- och sjukvård
Sofia Medin
Emma Spak

Regionernas arbete med provtagning för covid-19, delrapport 2 2022-06-22

Sammanfattning

Regionerna har under andra kvartalet 2022 fortsatt arbetet med att tillhandhålla en ändamålsenlig testning och smittspårning i hela landet. Arbetet har utgått från de rekommendationer som Folkhälsomyndigheten, beslutat. Under kvartal 2 har antalet tagna test successivt gått ned.

Från och med den 1 april 2022 klassas inte covid-19 längre som varken samhällsfarlig eller allmänfarlig sjukdom. Covid-19 är dock fortsatt anmälningspliktig. Folkhälsomyndigheten har därtill beslutat att sjukdomen även framöver ska smittspåras i verksamheter som vårdar eller har omsorg om personer med en hög risk att bli allvarligt sjuka av covid-19. Regioner har rapporterat att denna omställning fungerat bra. Rekommendationerna om vem som bör provtas för covid-19 förändrades inte den 1 april.

Vecka 22 och 23 testades ca 31 500 individer med PCR-testning vilket är ungefär en halvering mot det antal test som togs de två sista veckorna av kvartal 1, v12 och v13 då ca 66 700 individer testades. Av de som testade sig vecka 22 rapporterades 1 300 positiva för covid-19 i Sverige¹.

För perioden vecka 13 till vecka 20 genomfördes ca 110 000 antigenester². Motsvarande siffra de åtta föregående veckorna var ca 295 000 antigenester. Vecka 23 rapporterades ca 4900 tagna antigenester.

Folkhälsomyndighetens uppdrag att säkerställa nationell testkapacitet för storskalig testning avslutades efter kvartal 1 2022 och har därefter övergått till ett beredskapsuppdrag. Myndigheten ska dock även fortsättningsvis ta fram prognoser för omfattningen av testning och smittspårning och besluta hur vägledningen för testning och smittspårning bör se ut. Regionerna förhåller sig till de provtagningsindikationer som kommuniceras från FoHM och anpassar provtagningen efter aktuellt smittläge kombinerat med beredskap för förändrat smittläge som kan medföra att en mer omfattande testning behövs igen.

Regionerna har under årets två första kvartal efterfrågat tydligare stöd från Folkhälsomyndigheten på hur myndigheten ser på det långsiktiga behovet av smittspårning för hösten 2022 för att ge regionerna möjlighet till en ändamålsenlig och resurseffektiv planering av kapaciteten. Hittills har FoHM publicerat prognoser fram till och med juli månad. Regionerna rapporterar att de har beredskap för att återigen skala upp sin

¹ Data inhämtat från Folkhälsomyndigheten. Datum?

² Data inhämtat från Folkhälsomyndigheten.

smittspårningsverksamhet inom rimlig tid.

Regionerna rapporterar till SKR att arbetet med tillfrisknandebevisen fungerar bra. Det är en relativt liten efterfrågan av tillfrisknandebevis.

Bakgrund

I juni 2020 beslutade regeringen och SKR att arbeta efter en gemensamt beslutad överenskommelse avseende testning för Covid-19. Överenskommelsen innebar att staten bidrog med kostnaderna för PCR-provtagning och serologisk provtagning, så kallade antikroppstest samt bidrag till utökad smittspårning och regionerna åtog sig att utföra bred testning och smittspårning i enlighet med Folkhälsomyndighetens rekommendationer. För 2021 tecknades en överenskommelse som senare justerades avseende serologisk provtagning och en tilläggsöverenskommelse gjordes som innebar att staten även ersätter regionernas kostnader utifrån en satt schablon för antigen tester så kallade snabbtester. I en tilläggsöverenskommelse som beslutades i juni 2021 fastställdes förutsättningarna för regionernas inrapporteringen av underlag för tillfrisknandebevis till E-hälsomyndigheten. En överenskommelse tecknades i december 2021 för att gälla för 2022 som innebär att staten bidrar med ersättning för PCR-provtagning, antigen tester och för första halvåret 2022 till smittspårning.

I överenskommelserna för 2021 och 2022 framgår att SKR en gång per kvartal ska avrapportera regionernas arbete med överenskommelsen till regeringskansliet. Denna rapportering ska innehålla information om regionernas testkapacitet och smittspårning. Föreliggande rapport är den andra i ordningen för 2022.

Enligt beslutad överenskommelse ska regionerna veckovis rapportera till Folkhälsomyndigheten hur många PCR-tester och antigen tester som genomförts, utfallet av samtliga tester samt vilken sammantagen kapacitet som regionerna har för respektive testtyp. Regionen rapporterar även, till Folkhälsomyndigheten, prov som på regionens uppdrag tas av andra vårdgivare.

Socialdepartementet har i muntlig dialog framfört att innehållet i dessa rapporter ska komplettera den statistik som regeringskansliet får från Folkhälsomyndigheten rörande testning och smittspridning samt E-hälsomyndigheten avseende tillfrisknandebevisen. SKR strävar sålunda efter att ge en bild av regionernas arbete med provtagning genom denna rapportering. SKR har, utöver dessa skriftliga rapporter, löpande avrapporteringar kring regionernas arbetet muntligen till Socialdepartementet.

Samverkan mellan regionernas provtagningsansordnare

För att stödja samverkan mellan regionerna samordnar SKR regionernas utsedda provtagningsansordnare och erbjuder en arena för diskussion och samarbete. Provtagningsansordnarna har återkommande gemensamma möten som ger möjlighet till erfarenhetsutbyte och regionerna kan lyfta aktuella utmaningar. Genom denna enkla och tillgängliga samverkan kan också regionerna förbereda sig inför genomförandet av eventuella förändringar inom området. Det ger även regionerna och SKR en aktuell bild över hur

kapaciteten för provtagning och analys ser ut i landet och hur smittspårningen fungerar. Det ger även SKR möjlighet att snabbt inhämta information avseende akuta frågeställningar som kan uppstå och kan därmed stödja regionerna i kontakterna med myndigheterna. Därtill finns en gemensam kommunikationsyta där det finns möjlighet att enkelt dela erfarenheter regionerna emellan. Regionerna ser behov av att fortsätta denna samordning, så länge en omfattande testning eller beredskap för omfattande testning kvarstår. Regionernas företrädare har en återkommande kontakt med Folkhälsomyndigheten i frågor som specifikt rör smittspårning, provtagning, analysering, upphandling och sekvensering. SKR har därtill återkommande avstämningsmöten med Folkhälsomyndigheten och vid behov andra myndigheter i frågor som rör provtagning och smittspårning.

Regionernas rapportering av provtagningsläget

Antalet tagna test för covid-19 har successivt gått ner under andra kvartalet 2022, se förändringen i antal test i bild 1. I början av kvartal 2, från och med den 1 april 2022 klassas inte covid-19 längre som varken samhällsfarlig eller allmänfarlig sjukdom. Covid-19 är dock fortsatt anmälningspliktig. Folkhälsomyndigheten har därtill beslutat att sjukdomen även framöver ska smittspåras i verksamheter som vårdar eller har omsorg om personer med en hög risk att bli allvarligt sjuka av covid-19. Regioner har rapporterat att denna omställning fungerat bra men att några regioner menar att Folkhälsomyndigheten kunde varit tydligare vad som bör gälla för gränsdragningar mellan öppen vård och slutenvård. Rekommendationerna om vem som bör provtas för covid-19 förändrades inte den 1 april.

Vecka 22 och 23 testades ca 31 500 individer med PCR-testning vilket är en ungefär en halvering mot det antal test som togs de två sista veckorna av kvartal 1. Vecka 12 och 13 testades ca 66 700 individer. . Av de som testade sig vecka 22 rapporterades 1 300 positiva för covid-19 i Sverige³.

³ Data inhämtat från Folkhälsomyndigheten.

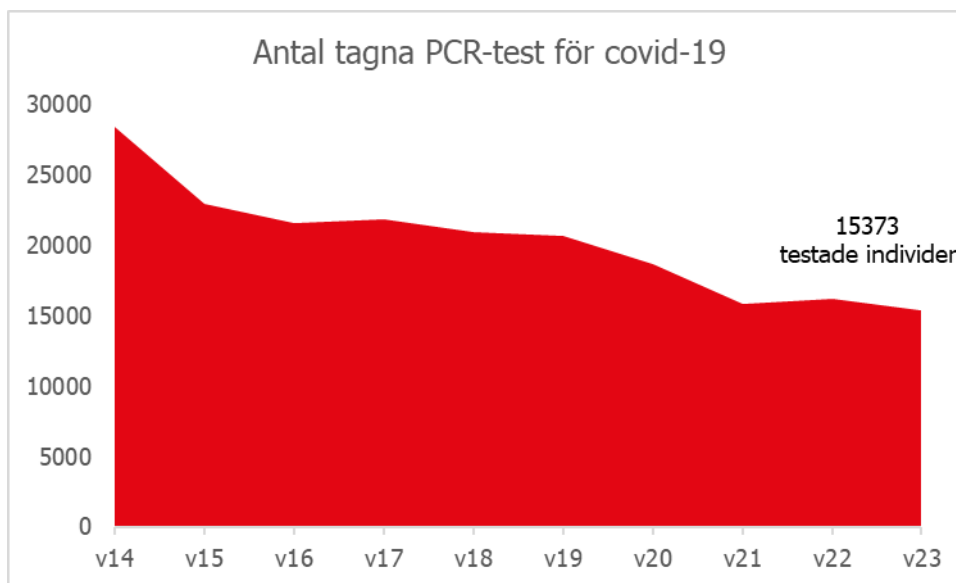

Bild 1. Antal tagna PCR test i regionerna under kvartal 2, 2022. Data från Folkhälsomyndigheten.

Antigentester används som ett komplement till PCR-testning när det finns behov av ökad testkapacitet eller snabbt provsvar. Antigentesterna kan ge ett svar inom 10-30 minuter. Regionerna använder antigentester främst för triagering på akutmottagning, inför inläggning på sjukhus samt inför utskrivning till särskilt boende och personer med hemtjänst. Det används även för screening av personal i vård och omsorg.

För perioden vecka 13 till vecka 20 genomfördes ca 110 000 antigentester⁴. Motsvarande tid de åtta föregående veckorna var ca 295 000 antigentester. Vecka 23 rapporterades ca 4900 tagna antigentester.

Regionernas beredskapsplaner för hösten 2022 avseende provtagning och analys

Folkhälsomyndighetens uppdrag att säkerställa nationell testkapacitet för storskalig testning avslutades efter kvartal 1, 2022 och har sedan övergått till ett beredskapsuppdrag. Regionerna förhåller sig till de provtagningsindikationer som kommuniceras från Folkhälsomyndigheten och anpassar provtagningen efter aktuellt smittläge. Samtidigt ska regionerna i enlighet med överenskommelsen med staten behålla möjligheten att på ett par veckor kunna skala upp provtagning och analys igen. Som stöd till regionerna har Adda Inköpscentral tagit fram ett dynamiskt inköpssystem, DIS för kapacitet för provtagning och analys av covid-19 där regioner kan skriva avtal med extern leverantör. Ett dynamiskt inköpssystem tillåter regionerna att kunna upphandla med en viss ökad flexibilitet och kortare annonseringstid. Folkhälsomyndigheten har redogjort för ett antal scenarier som än så länge sträcker sig till slutet av juli. Det betyder att regionerna har gjort sina egna prognoser som grund för

⁴ Data inhämtat från Folkhälsomyndigheten.

beredskapsplanering inför hösten. Så här beskriver ett urval av regionerna sitt arbete inför hösten:

Region Gävleborg har arbetat fram en beredskapsplan där ett flöde med lådor för hämtning/lämning av provtagningskit det ingår. Internt i regionen finns kapacitet för 1500 prover/vecka som kompletteras med upphandlad aktör. Region Gävleborg deltar även i upphandling genom det dynamiska inköpssystem som Adda inköpscentral satt upp för att kunna hantera regionens del av de fastslagna volymerna per vecka under hösten. Om behov av volymer utöver de fastslagna volymerna för Gävleborg avser region att utnyttja FoHM:s beredskapsupplägg.

Region Halland har en beredskap med lådor vid varje vårdcentral (ca 50 st) för hämtning och lämning av självtest. Regionen har även lager med färdigpackade självtest. Region Halland är igång med upphandling av beredskapskapacitet för analyser via det dynamiska inköpssystem som Adda inköpscentral arbetat fram. Transporter kommer genomföras via ordinarie laborietransporter.

Region Kalmar arbetar med upplägg med egenregistrerade testkit som hämtas och lämnas i provtagningslådor utplacerade vid länets hälsocentraler som kan skalas upp vid behov.

Region Skånes plan för hösten innebär att den provtagning och testning av covid-19 som idag utförs av regionens eget laboratorium kan skalas upp genom upphandlad leverantör.

Region Stockholm har organiserat sig så att distribution av testkit för egenprovtagning (hemtest eller utlämning via teststation) utförs av upphandlad leverantör. Analyser utförs av regionens kliniska laboratorium vid Karolinska. Det finns kapacitet upp till 72 000 test/vecka. Vid behov av volymer utöver de fastslagna volymerna för regionen kommer FoHMs beredskapsupplägg nyttjas.

Region Sörmlands plan för hösten innebär att regionens egna laboratorium har kapacitet för upp till 30 000 prover/vecka och detta kombineras med 18 lådor vid vårdcentraler där testkit kan upphämtas. Ytterligare lådor finns klara att ställa ut vid behov. Sörmland har även ett lager av färdiga testkit för allmänhet och personalprovtagning som beredskap och kan därtill producera fler testkit inom några veckor. Logistiken sköts i egen regi i regionen för transporter av prover till regionens labb.

Region Uppsala upplägg för hösten är sådan att regionen har egen kapacitet upp till 12000 prover/vecka med självprovtagningskit via lådlösning. Alla analyser kommer göras på regionens enhet för klinisk mikrobiologi.

Västra Götalandsregionen, VGR har etablerade provtagningsflöden och god beredskap genom färdigpackade kit samt material för att packa ytterligare kit inför en eventuellt ökad provtagning. VGR har även god kapacitet för analys för både nuvarande och utökad provtagningsbehov till hösten.

Region Värmland har egen analyskapacitet till en viss nivå och utöver det har regionen i dagsläget direktupphandlat analyskapacitet hos ABC Labs i väntan på att få klart ett avtal via det dynamiska inköpssystem som Adda inköpscentral arbetat fram.

Regionen har ett antal lådor med egenregistrerade testkit som är geografiskt spridda till vårdcentraler och sjukhus inom regionen. En beredskaps- och eskaleringsplan är framtagen och man inväntar det klara DIS-avtal för få de sista detaljerna på plats.

Region Västerbotten har ett upplägg med både egen labkapacitet och upphandlad kapacitet via det dynamiska inköpssystem som Adda inköpscentral satt upp med möjlighet att tillfälligt kunna öka till kapaciteten om behov uppkommer. Direktupphandlat Direkttest som IT-stöd. Upphandlingarna gäller året ut med möjlighet till förlängning. Regionen fortsätter med utlämning av kit via hälsocentralerna.

Region Västernorrland har dels egen kapacitet för provtagning och kapacitet som direktupphandlats hos ABC-Lab tom september 2022. Arbete pågår med upphandling av kapacitet via Adda inköpscentralers dynamiska inköpssystem för resterande delen av året.

Region Västmanland har ett upplägg med egenregistrerade testkit till de digitala invånare som ska provta sig enl indikation. Lådor finns uppställda på tio platser i länet och det finns beredskap att ställa ut fler lådor. Vid behov kommer man även se över hemleveranser av tester och bokningsbara tider. Alla icke-digitala provtagningar görs på vårdcentral. Man är igång med att testa Ineras nya variant för icke-digitala med syfte att förenkla flödet vid ev ökad belastning. Analyskapacitet är upphandlat via det dynamiska inköpssystem som Adda inköpscentral satt upp. Om testning kommer behöver genomföras utanför regions ansvarade volymer har man anmält intresse för FoHM:s beredskapsupplägg.

Region Örebro län har beredskapsplanering för att klara en omställning på två veckor från en låg nivå av provtagning och analys till en nivå där 20-30 000 tester ska kunna analyseras per vecka. Detta har säkrats genom den lösning man har med lådor för hämtning av kit och inlämning av prover och lager av provtagningsmaterial som ständigt underhålls. För att klara en eventuell ökning avseende analyskapacitet har regionen förutom egen analyskapacitet avtal med Eurofins.

Regionernas beredskap för hösten 2022 avseende smittspårning

Efter den situation som fanns i början av kvartal 1 med snabbt ökande antal positiva fall då regionerna utökade bemanningen för smittspårning och gjorde prioriteringar i syfte att optimera smittspårningsresurser till grupper där de gjorde störst nytta ur smittskyddssynpunkt, har regionerna återigen anpassat sin organisation utifrån det behov som finns idag med lägre antal individer med bekräftat covid-19. För att återigen kunna skala upp arbetet med smittspårning om behovet uppstår under hösten lyfts exempel på hur några regioner planerar att arbeta.

Region Dalarna, region Stockholm och region Gävleborg bibehåller sina nuvarande smittspårningsenheter året ut.

Region Halland har skapat en beredskapsplan inklusive en operationell handlingsplan ifall man behöver skala upp. Regionen har tagit med sig erfarenheter från pandemiarbetet och man känner en trygghet i att man arbetat fram nya digitala utbildningar, förbättrat rutiner och infört nytänkande i det framtida arbetet.

Region Skåne har en organisation på plats för att ta hand om den personal som testas positiv vid provtagning inkl information, förhållningsregler och smittspårning. Det finns planering för en organisation som tar hand om de personer som blir positiva vid en eventuell storskalig provtagning av allmänheten. Om storskalig provtagning av allmänheten återigen blir aktuellt planeras användning av digitalt smittspårningsverktyg för att underlätta och effektivisera smittspårningen.

Region Sörmland behåller sin smittspårningsenhet dock med minskad bemanning som förutom smittspårning har hand om covidbevis och provtagningsstöd. Denna enhet smittspårar förutom allmänhet även inom hälso- och sjukvården och kommunal vård- och omsorg. För en utökning av antalet smittspårare kan timanställda läkare/usk/sjuksköterskor tas in som har utrustning hemma i beredskap för att kunna komma igång och smittspåra vid behov. Sörmland kommer driftsätta det digitala smittspårningsverktyget under Q4.

VGR har tagit fram ett digitalt ärendehanteringssystem som testats av regionens smittspårningsenhet som kan användas om spridningen ökar igen i samhället. För smittspårning av covid-19 inom vård och omsorg sker detta på samma sätt som hittills, dvs av ansvarig behandlande läkare inom primärvård, respektive utsedda smittspårare inom slutenvården.

Värmland har en central enhet för provtagningsadministration och smittspårning som finns kvar året ut 2022, men med låg bemanning. En eskaleringsplan för utökat behov av smittspårare är under utarbetande.

Region Västerbotten har en enheten vårdhygien som fortsätter att smittspåra i vård och omsorg samt beredskap att rekrytera och återrekrytera personal om behov av att åter smittspåra bland allmänheten.

Region Västernorrland har en ny verksamhet för arbete relaterat till Covid-19 där smittspårning ingår. Regionen har säkerställt att resurser finns i verksamheten för 2022.

Region Västmanland kommer ha medarbetare kvar som är upplärda i smittspårning. Den smittspårningsenhet som skapades under pandemin som också är kopplad till vaccination och testning kommer finnas kvar under höst och vinter -22. Ett enhetsövergripande samarbete har gjorts under pandemin vilket medfört att det finns upplärd personal. Dessa personers kompetens kommer nyttjas vid en eventuell uppskalning av smittspårningen.

Region Örebro genomför idag smittspårning i mindre omfattning. Om läget förändras finns i nuläget ett 20-tal personer med timanställning på smittspårningsenheten. Arbete pågår med fortsatta anpassningar för att säkerställa beredskap. Vid storskalig smittspårning krävs utbildning, fler smittspårare samt administrativa resurser som i nuläget inte finns.

Ineras arbete med digitalt smittspårningsverktyg

Redan tidigare har majoriteten av regionerna infört digitala smittspårningsverktyg och kommunicerat med invånarna via mail och information på 1177 i syfte att nå fler individer på ett resurseffektivt sätt. Inera är i en process där de troligen kommer att ta över den lösning som Region Värmland har tagit fram, där man låtit flera regioner använda källkoden för att utveckla egna lösningar. 13 regioner har avtalat om detta med Värmland, och deras lösningar är integrerade med tjänsten Egen provhantering. Under hösten kommer Inera att genomföra en förstudie för att undersöka möjligheten att utveckla en nationell tjänst, i stället för att regionerna ska ha separata lösningar. Regionerna har angett till SKR att man är nöjda med Ineras arbete inom området.

Som exempel på hur regionerna arbetar med att fortsätta utveckla digitala smittspårningsverktyg kan nämnas att region Västerbotten använder det digitala verktyg som utvecklats av Värmland och har genomfört utvecklingsarbete så att flera sjukdomar ska kunna ingå i verktyget.

VGR har utifrån källkoden från Region Värmland tagit fram ett digitalt smittspårningsverktyg för covid-19 vad gäller fall i samhället som benämns ”SmiDig” i VGR. Det har testats men är ännu inte i bruk eftersom arbete pågår med detaljer kring märkning av prover för att kunna särskilja mellan äldreboende, allmänhet och personal för att underlätta smittspårningen. Det pågår även granskning av jurister vad gäller funktionalitet och aspekter som datadelning.

Tillfrisknande bevis

Regeringen och SKR tecknade en tilläggsöverenskommelse om förutsättningarna för regionernas inrapportering av underlag för tillfrisknandebevis i juni 2021. Förutsättningarna för det arbetet med tillfrisknande bevis ingår även i överenskommelsen för 2022.

Genom att regionerna arbetar med testupplägg som till största del innebär egenprovtagning är det sedan start varit en liten del av befolkningen som enligt EU:s regelverk kan få ett tillfrisknandebevis eftersom det kräver att positiva PCR-test är tagna av hälso- och sjukvårdspersonal. Regionerna förmedlar att arbetet med tillfrisknandebevis fungerar bra och att det är en liten efterfrågan av tillfrisknandebevisen.

E-hälsomyndigheten har informerat SKR om att antal utfärdade tillfrisknandebevis minskat successivt under kvartal 2. Vecka 14 utfärdades 43 intyg och senaste siffrorna från v 21 visar att 12 intyg utfärdades.

För ytterligare statistik över antal utfärdade tillfrisknande bevis för kvartal 2 hänvisas till E-hälsomyndigheten.

Sveriges Kommuner och Regioner

Avdelningen för vård och omsorg

Fredrik Lennartsson
Direktör